

ოვერი

გაზეთის დასაყვადად კერძო განცხადებათა დასაყვადად უნდა მივიჩნიოთ: თუთიან რედაქციას, ანუ იმ, ვეჭვობს ქებაზე, ვარაუდობს ქველის პირდაპირ, ანუ გრუნსისთვის სანდოებს; წინა-თიხვის განვრცობა სხვაგვარად კანცელარიას, სხვაგვარად-სხვაგვარად სანდოებს, სასაბუღალტროს ქებაზე.

ფასი განცხადებისა ჩვეულებრივ სტრუქტურა რვა კაპიტა.

გ ა ზ ე თ ი ლ ი რ ს			
თვე	მან.	თვე	მან.
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი—ერთი მუკურა

1877—1892 ს ა ზ ე ლ ი ტ ი კ ა და ს ა ლ ი ტ ე რ ა ტ ყ რ ა ვ ა ზ ე თ ი 1877—1892

გაზეთი „ივერი“ თებერვლის პირველიდან წლის დამლევამდე ღირს 9 მან. 50 კაპ.

ნატალია მუხამის ასული და დიმიტრი გიორგის ძე მძლი-მძინი, აუწყებენ რა გულთადის მუხარებთი ნათესავეთა და ნაცნობთა გარდაცვალებასა პირველი მუღლისასა, ხოლო მეორე მისა თვისისა. მასწავლებლის **ალექსანდრე გიორგის ძის ძალინი-ძისას**, სთხოვენ მობრძანდნენ 18 თებერვალს, საღამო ემუხედ, დიდუბის ეკლესიაში პანაშვილზედ. მიცალუბულს გამოასვენებენ იმავე ეკლესიაში კუკის სასაფლაოზედ 19 თებერვალს.

ახალი ამბავი

* მისი იმპერატორებით უმაღლესობა დიდი მთავარი ალექსანდრე მიხეილის ძე ამ თვისის 16, ღამის თორმეტს საათზე ბორჯომიდან ტფილისში ჩამობრძანდა და მეორე დღეს დილით ისევ ბორჯომში დაბრუნდა.

* მისი უმაღლესობა პრინცი მიურატა ამ თვისის 14 ტფილისში ჩამობრძანდა ზუგდიდიდან.

* გორის მხარის ავაზას ალ. ხასიშვილს, რომელსაც მთავარ-მმართველმა აპატევა ჩამოიხრება და რომელიც კატარგაში უნდა იქნას გაგზავნილი, მარტის 2 ჩამოიყვანენ ტფილისში.

* გუმწინ-წინ, კვირა დილით, უკანასკნელი წარმოადგენა ჰქონდა ამ სახამაო სეზონში ჩვენს ქართულს დამატებულს დასს. წარმოადგინეს მლილორის ავაზაძე, რომელშიაც უმთავრესს როლს ბანი ვ. ალექსანდრეშვილი თამაშობდა. პიესამ კარგად ჩაიბარა. საზოგადოება ძლიერ ნა-

კლებდა დაესწრო, რადგან ძალიან ცუდი ამინდი დაუდგა წარმოადგენს. ბანს კანდელასა და შათირიშვილს საჩუქრები მიართვეს. დასასრულს, საზოგადოებამ რამდენჯერმე გამოიწვია მთელი დასი თვისის პარტიკისკენის ნიშნად.

* ამ ყველიერებში გვიგანზიზღებული წარმოადგენენ ჰქონდათ ცირკსა, მალოროსიელთა დასს და რუსულს დრამატულს დასს. ყოველ დღე ორ-ორს წარმოადგენს მმართველნი. საზოგადოება უფრო ცირკს ეტანებოდა, ასე რომ ხშირად, განსაკუთრებით ამ ორიდღე დღეში, ბილეთი ერთი-ორად და ერთი სამად უფრო ძვირად იყიდებოდა, ვიდრე ჰქვიაობდა. მალიროსია და რუსულს წარმოადგენებულ უფრო მცირედ დადიდა ხალხი. კვირა საღამოს რუსულის დრამატულის დასის არტიტებს, რომელთაც ვადა გათავადი სამსახურისა, საარტიტო საზოგადოება ვახშით გაუ-მასპინძლდა. ბანს ფითივეს ვადა გაუთავდა თეატრის ანტრეპრენორისა მისა და ჯერ-ჯერობით არაფერ იცის, როგორ მოეწყობა საზაფხულო თეატრის ბედ-იბადლი. როგორც ჩვენს გაზეთშიაუ მოვიხსენიეთ, უკვე პრო-

ექტიკა წარდგენილი, რომ მომავალ სეზონისათვის საოპერო დასი მოეწყვიტოს და კერძო ანტრეპრენორებს ნულარ ვანდობთ თეატრის საქმე-საო.

* შაბათს, 22 თებერვალს ტფილისის კრუცოში ვ. ი. ვოლოკომრსკი წაიკითხეს ლექცია: „შეიძლება თუ არა იბოგინოს მცენარეობამ და ცხოველებმა ცის მნათობებზედ“. ლექციის ერთი სახეგარი შემოსავალი დანიშნულია დამწეულთა სასარგებლოდ, მეორე ნახევარი—ნათი-ლებად დღეს უბედურების გამო დაზარალებულთათვის. ლექცია დაიწყო საღამოს 8 საათზედ. ადგილების ფასი 30 კ.—2 მანათამდე. ბილეთები ისყიდება კრუცოკის შევიცართან.

* როგორც ჩვენმა მკითხველებმა უწყობს, კვირას, 9 თებერვალს, ტფილისის 1 და 2 გილის ვაჭრების საზოგადო კრებამ გადსწავი-ტა, გამართოს ტფილისში საკომერციო სასწავლებელი. ამ სასწავლებელს დაარსება დიდი ხანია საჭირო იყო ტფილელ ვაჭრებისთვის. ამიტომ ამ ორის წლის წინად ვაჭრების კრებამ ეს საქმე საგანგებო კომისიის მიანდო, რომელმაც დასაარსებულ სკოლის პროგრამა შემოემუშავა და ეს პროგრამა ხარჯთ-ღირცი-ვანსთან ერთად კვირას, 9 თებერვალს, წარუდგინა ვაჭართა საზოგადო კრებას. მომავალ სკოლის ორი განყოფილება ექნება. ერთი 6 კლასისაგან შედგება, სადაც იმავე საგანს ასწავლებენ, რასაც რეალურ სასწავლებელში ასწავლიან. მეორე განყოფილებაში-კი სამი კლასი იქნება. ორს კლასში შემოღებული იქნება საგანგებო, საკომერციო საგნების სწავლება და მესამე კლასის დანიშნულება ის იქნება, რომ მოსწე-ლებებმა განიმეორონ და გაიბეჯიონ

თავის წყალ-ქალა ძლიერა; მიწაც ტბილია მშობლური, გულს რომ ვერება ფეხებისა. —ვის მოვილოცოთ სახელი, ვინა ხართ სახლიანი? —პირველ—ობოლი კვირია, სახე აქ ნათელიანი; მეორე—ლევა ბაჩლილი, ძალი ხელ-ფარტყინანი; მესამე—ბერი ლუხუმი, კურთხეულ გამდელიანი; მეოთხე—ხომარეული, არწივი მარ-კვერანი; მესამე—გვი სუმელი, მოგვყავის ნაკრევიანი. —თუში ვინ ვარდა, მითხარით, კაცად ვინ უფრო არაი? —ზეზუა, იშოა, ზეზუა მთელის თუშების დარია. არა ყოფილა ვაზლილი, მომცრო სდგომიყო ტანი. ისა ყოფილა ვაფ-კაცი, ღირსი წელთ ერტყას ხმალი. ლომია, უფალსა ვფიცავთ, სწრაფი, ვით ელვა-ქარია,

ყველა ას საგანი, რასაც და სკოლაში ისწავლიან. მასწავლებელთათვის შემდეგი ჯამაგირებია დანიშნული: ბუხალტერის მასწავლებელს—3150 მანათი წელიწადში, ორს მასწავლებელს 1700 მანათი თითოს, მეოთხეს—1500 მან., სასწავლებლის დირექტორს—4200 მანათი ჯამაგირი წელიწადში და სახლი, იმ პირობით, რომ მასწავლებლობაც იყოს-როს და ინსპექტორს, რომელმაც აგრეთვე უნდა იყოსროს მასწავლებლობა, —2900 მანათი წელიწადში და სახლი. სასწავლებელში პირველად ერთი კლასი იქნება და შემდეგ ყოველ წლივ თითო კლასი მიემატება.

* მღვდელს ტერ-კოსტა არარატიანს, რომელიც ხილის ჩატების შემდეგ დროებით გადაყენებულ იქნა მღვდლობიდან, ემშიაძინის სინოდის ბრძანებით, ნება დაერთო წირვა-ლოცვისა და სხვა მღვდელ-მოქმედების აღსრულებისა.

* გუმწინ ბ-ნმა ტფილისის პოლიციისტებმა მარტო ავლაბარში მისცა ნება ყენნობის გამართვისა.

* ხუთშაბათს, 20 თებერვალს, დანიშნული საქმე ალექსანდრე აღნაშვილისა, რომელსაც თ. კონსტანტინე ბებუთოვის მოკვლა პარალელ-ბა და ოლქის სასამართლომ ამას წინად სამის წლით ციხეში დააპატიმრება მისუჯავ. ამ საქმეს ეხლა სულ-ახლად გააჩივებს სამოსამართლო პალატი, რადგან ბრალმდებელი ოლქის სასამართლოს გარდაწყვეტილებას არ დასთანხმდა და აპელატიო გადაიტანა.

* 12 თებერვალს ტფილისში ჩამოვიდა გენერალ ანტონოვის რუმუნებელი ტიტ. სოვ. კარცევი, რათა დამწეულ გუბერნიოდან კავკასიაში გადმოსული გლეხები შეგროვოს და

სოხუმსა და ნოვოროსიისს შუა გზის გასაკეთებლად გაგზავნოს.

* შაბათს, 15 თებერვალს, ქ. გორში ქართულმა ხორაბო, რატლის ლობტარობით, გამართა კონცერტი. იმღერეს ქართული და ევროპული ხმები. კონცერტს ლეგერტიმენტის მოაკვა, ცრემლივით მინაწილოვან მიიღეს ბ-ნმა სემონიძემ და ადამიძემ. საზოგადოება დიდად ყმაყოფილი დარჩა.

* პარაკეცს, ღამის ორს საათზედ, ნატანების სადგურზედ ვარჯიშობდა საქონლის მატარებელი № 21. ამავე ღირს სუფსადან საქონლის მატარებელი № 38 მიიღოვან. მატარებელმა № 21 ვერ მოასწრო მეორე ლინადგულ გადასვლა მატარებელი № 38 დაეჯახა. დაიშხვრა ხუთი ცილიერი ცისტერნი და ერთი ვაგონი. უბედურება არა მომხდარა-რა. ხალხის მატარებელმა 15 თებერვალს ორის საათით დაიგვიანა.

* გორია: 13 თებერვალს გორში ჩამოაჩივს ავაზაკი ტატე ჯიოშვილი და სანდრო ხუბულური. დილი-დანვე ციხის მალხოზლად მოუდანი, სადაც სარჩობელ იყო გამართული, გორის ციხე და გარშემო სახლების ბანები ხალხით იყო გაქედილი. სარჩობელა ტფილისიდან მოყვანილმა პატიმრებმა გააკეთეს. ტფილი-სილიდანვე მოყვანილი იყო ჯალა-თიქ. მოედანს ჯარი ერტყა და ხალხს იმპროვირა. სრულს 12 საათზედ სა-ზამთროში მივიდა ტფილისის ოლქის სასამართლოს პროკურორის თანაშემ-წე ჩერნიკი მღვინისა ტ პოლიციითურთ და სამივე ავაზაკი წამოიყვანა ციხე-დან. წინ ჯალათი მოულოდლოდ, შემდეგ ტფილისიდან გამოგზავნილი პოლიციის მობეღენი, ბანი ლოლა-ძე, ნაცვლოვი და პოლიციის ჯა-

ველეტონი

ბახტრიონი
(დასასრული, იხ. „ივერია“ № 35)

XVI

— საით მოსდობიანთ, ფშავლებო, ცხენ-ხეთქით, რიალითაო; ღრეობით, მხიარულად ჩაქებების კრიალითაო; ლაშარის ჯვარის დროშისა საამო წყრიალითაო?!

— საით და კახთს ვიყუყენით, ბახტრიონს ჩაყიყურენით; ჩვენა, თუშნი და ხეცურნი პანკისში შვიყარენით.

ვაკადეთ ჩვენი საცდელი, ეხლა-კი გავიყარენით.

— არა გქონდათ, კაცნო, საცდელი, რა გქონდათ საომარია?

— არ თუ გავიგავ, კახეთი თათრების ნაოხარია! თათრები ეხოცეთ, მოგვიდის ცხენები ნაოფლარია;

გაფიქრეთ გული, სისხლიან ყუინი ნათოფარია; სალაშარეველო მოგვაქვის ზინათი ნაშოგარია და გამოვლებეთ საფშოად ტბათანა ნათოფარია; საესეა თათრების ძელითა ფშავლების ნაოფარია. მევემ ვეგობა საჩუქარად სახნაიდ-ლ საძოგარია. სახელს უმატეთ სახელი— ძვირფასი საშოგარია. —საკაცით ვინდა მოგვაქვის ნაბღებში შახველები? —კვირიაი და ლელია; ჩვენთვის სისხლ-დანახველები. ღმერთმა აცხონოს ესენი, ამით გავგიღეს კარები! რა შვიჭერენით შიგითა, ჩვენს წინ უყარენ მკვლარები. მოგვაქეს, დავმარბოთ იქვეც, სად მამა-პაპა მმარბია, სადაც აბარავ მიწასაქ იმათ გული და სახია, მძიმეა თვისი ქვეყანა,

შვეწნოდა ბაითალმანსა დაზარნიშული ფარია. მაგრამ დაგვიქვს რჯულ-ძალთა, გაწირეს ცოცხალ-მკვდარია. თუ გაჰმდის—ფურმა ვაზარდოს ით მითთანა კარია! ვერ ვნახეთ, რა დაევენსოს, ან შეცვლილიყოს სახითა. თუშთ შიჭირეს ძალიან, ცრემლით ატრენეს ცხარითა. თავით დაურქვეს დროში მისივე შუბის ტარითა. —ახლა ისა სიჭიქით, მოყენო, ვინ დარჩა სირცხვილიანი? —წიწილომ ლაფით გავგთხიფა, გავექვცა სირბილიანი! ნეტარ სად დამიძლება სიციხელით სიყვლილიანი. ფშავნი როგორა მოაღის დიაკი ჩიქილიანი! არ ვარა მავითი ვავარი, უჯიშო სიცილიანი. სახლში როგორა გამოვა, ხატში როგორა მოდგება? უსლოს, უყეთუსს, ბერაგსა

სად დაეკარვა გონება?! რად არ იჩრია სიცილილი და თათრებისა მონება? ვინდა გაიღვეს ახლოსა, ჩააქვიებენ დიდნი. მიწამ შაკვამოს ცოცხალი ე მავისთანა მედარი! ომშით გამოქვეყულსა მზი დაეცეს, მდგარი! არ ვარა, იმტომ თქიულა, კაცი ქალეში მკვებარია. —ბერი სადლა ლუხუმი, დამირიგებელი ფშავისა? —ახლა გავიტყუეთ ჩვენსა, აუგი გითხრათ თავისა; იმისა ვერა გავიეთ, გულში ესა გვაქვ ჯავარა. მტერი ორა მთა-ტყეს მოყვა, ჩვენ თან მისცდელით ჯარადა. მისი ველარა გავიეთ, იმებთ თუშთ ვაჭავ წვეულად; ზეზუას დაქვა უყენა, მძობილს თან ჰყავდეს ძიულად. ვერა ვითარ-ია, ესა გვეყენა, გვეცხენინა, ჰრად ვაჭავეია.

რის კაცნი მათ მიჰყვებოდნენ ტრეკ ჯიოშვილი, სანდრო ხუბულური და ალექსი ხასიშვილი, ხელ-ფეხ შეზარალებული, შემდეგ მღვდელი ჯვარით ხელში. აგერ ავაზაკები სარჩობელს მიუახლოვდნენ. ჯიოშვილი ითხოვა, ნება მომეცით, ჩემს ძმას გამოვეთხოვო. მოგვარეს ძმა, ახალგაზდა კაცი, რომელიც ტრეკ ჯიოშვილს გადაეხვია და ტირილი დაიწყო. ტრეკ ჯიოშვილს ეს ეწყინა და ხელი ჰკრა. შემდეგ მდივანმა განაწილა წაიკითხა. პრეტორიარის თანაშემწემ ბნმა ჩერნიკმა კაცისის მთავარ-მართველის გარდაწყვეტილება წაიკითხა, რომლის ძალითაც ალექსი ხასიშვილს სიკვდილი დასჯა სადავლო კატრინელ შვეციკლა. ხასიშვილი ამხანაგებს მოაშორეს და ისევ ციხეში დაბრუნეს. სანდრო ხუბულურმა და ტრეკ ჯიოშვილმა პაპიროსის მოწვევის ნება მოითხოვეს, ორივეს თითო პაპიროსი მიწაწოდეს. შემდეგ წაილი მოითხოვეს, ეს თხოვნაც აუსრულეს. ორივენი წყნარად იქცოდნენ და არა მღვდლარებად კიდევ, სანდრო ხუბულური-ი გახუბულდნენ. ტრეკ ჯიოშვილი იხსენებდა და კიდევ, სანდრო ხუბულური-ი გახუბულდნენ. ტრეკ ჯიოშვილი იხსენებდა და კიდევ, სანდრო ხუბულური-ი გახუბულდნენ. ტრეკ ჯიოშვილი იხსენებდა და კიდევ, სანდრო ხუბულური-ი გახუბულდნენ.

* * * ქუთაისი: გუშინ საღამოს, 13 ამ თვისის, აქ შემდეგი უბედურება დატრიალდა. თავისი საღამომი თავი ჩამორჩო საგუბერნიო საგლეხო საქმეთა საკრებულოს წევრმა მიხეილ მარტინის ძემ სერგეი ტოტოვიძემ. სამარალის იმ დღეს მთავრობისათვის თხოვნა მიუღო—სამსახურადამ დამითხოვეთო და საღამოს ასე უბედურად დალია სული. განსვენებული საკმარად მოხუცებული იყო. მიზეზი თავის მოკვლის ნამდვილი მიზეზი იქცა, ხოლო ამბობენ, ვითომ ამ უსაქმანეს ხანებში განსვენებულს სულით ავადმყოფობა ეტყობოდაო.

* * * იქადავებ: 8 თებერვალს ქუთაისის მმართველმა მასმართველმა გარჩია საქმე ორის გროშის გულს-

დაკარგვა ჩვენის პატრონის საგონად გარდაცემულია.
XVII
 დამესა სძინავს მთა-ბარზე, ბუნება დასვენებულია, მანათობელი ქვეყნისა მთავარეც ხომ ჩასვენებულია, მოისმის იგრის ჩხილი, სიზმარის უამბობს პილისა, ერთად ჰკეტს საუბარშია ცისა და ქვეყნის ძალისა. ცა თავისთივ მუდროდ სდგას, გვერდ-სუფთა, ვარსკვლავიანი. მუხაზე წაშოკლული კაცი სჩანს სამკლავიანი, თავი დაურჩევად შედარსა, თუ იყო გულგუბრიანი? იორი ყურსაც არ უდგებს, ნელად აქანებს ტალღებსა. არ ეღარდება, დაობლდნენ, მამა აღარ ჰყავ ბაღებსა. თემისგან უარ-ყოფილს გადამუდგენ ძალიერსა.
XVIII
 სხლოვან ატრად ბებერი,

თვის აყ-ლ-მყალით მივლს ქუთაისის გუბერნიის ცნობილის დ. ჩხიკვიშვილისა, რომელსაც პარალელბოდა, რომ შარშან, 24 დეკემბერს, მოავედრებოდა თათბერში გაბაბრბუდა შეურაცხველი აზნაურის სამსონ ლორთქიფანიძის მუდრე, 60 წლის მოხუცი ირინე ლორთქიფანიძისა. მმართველმა მოსამართლემ დ. ჩხიკვიშვილს 1/2 წლით ციხეში დაპატიმრება მიუსაჯა.

* * * იქადავებ: ივერის* მკითხველმა უკვე უწყინა, რომ აქაურმა ქალებმა განჩინებეს საცივარო სკოლის გამართვა. ეს კეთილი აზრი საქმედ იქცა და 23 ამ თვისის სკოლა მოქმედებს დაიწყებს. სკოლა მოთავსებული იქნება ქალაქის პირველ-დასაწყის სკოლის სადგომში. შეუძლიანთ ჩაეწვიონ სრული წლივანები და უმწველები არა ნაკლებ თორმეტის წლისა. უნდა ასწავლონ სამართალი წერილი, რუსული და ქართული წერა-კითხვა და ანგარიში. მასწავლებელი არიან ქართველი ახალგაზდა განათლებული ქალები, რომელთაც უსაქმოდ ყოფნას არჩილ უსწავლელთ ხელი მიაწვდინონ. აი ამ ქალების სახელი და გვარი: ვერა ჩხიკვიშვილის ასული ვაფარიძე, მარიამ კონსტანტინეს ასული იოსელიანი და მარიამ ივანეს ასული ვარდასანიძე. ჯერ-ჯერობით ამ პატრიცეულ ქალთა გზა დაელოტათ, დაწერილები ცნობებს მაშინ გაცნობებთ, როცა სკოლა მოქმედებს დაიწყებს.

* * * ღ. ონი (რაცა): 9 თებერვალს გამართეს აქ ქართული სკენის მოქმედება, ბნ თ. დ. და გ. გოცირიძეების თაოსნობით, ქართული წარმოდგენა, რომლის შემოსავალი რუსეთში დამშუღლთათვის იყო დანიშნული. წარმოდგინეს 1-ლი და მე-4-ე მოქმედება „თამარ-ბატონი შვილისა“. ბოლოს იყო სიმღერები. წარმოდგენას ხალხი ბლომად დაესწრო. დაბოზნი მრბი დიდი ყოფილიყო, უფრო ბერა ხალხი დაესწრებოდა.

* * * თელავი: კვირას, 9 თებერვალს, კნენა ვეზირიშვილის თაოსნობით, გამართულ იქნა აქ კონცერტი რუსეთში დამშუღლთა სასარგებლოდ. ხალხი კარგა ბლომად დაესწრო კონცერტს, რომელმაც საკმაოდ მხიარუ-

მოსთქვამს ზარს ზარიანად: ანტუვი თოვზე დამცეს! მთა-ლეღე ბარიანად! ნეტავ, არც შვილი მყოლიყო, არ გაჩენიყო დედასა, თუ ამას შევესწრებოდი, აშდენ სირცხვილის კრეფსა! შვილი, სირცხვილი მაჰმეი, ძმუღ დასწყვეულ დელსა, ფეითონ შენა ხარ მწამლავი თავის უბელი მაკისა. რად არ იქ მაკვიდე, ბგჩაეო, რად ხარ ყულ-საბელიანი! რად არ მიმიხედ, წიწყოლავი, პირნათლი, სხელიანი?! გასწირე თავის სხენება, საწყევარ—სარბევიანი. —მარტოდ რად სტირის ღიაკი, გვერდით არა ჰყავს სოფელი? არ ისმის მოზარეთ ზარი, გულს ლახვარ-დამასობელი?! —თასი დაღვარეს ხატშია, ახლოს მიუდგეს არინა, წიწყოლას დანაშაული აწუღოთა ცამდინი.

ლოდ ჩაიბრა. როგორც ამბობენ, პარასკევს, 14 თებერვალს უნდა გამართულიყო ბლი სოფელს ბაქურციხეში ზემოსცხელების საშალო საქმისათვის.

* * * თაისეთი: ჩვენსკენ უვილილი მოვლელი, შოგა და შოგ ხალხსაც ზარალს აძლევს. ზამთარი სუბუქია, თოვლი ცოტაა და ეს გარემოება-ი კარგი მოსავლის იმედს გვაძლავს პურისას. დღეს აქ ერთი ინციდენტი მოგზაური იმყოფება; პოლიციამ ბი-ლეთი სთხოვა. ბილეთი იმის ქალაქში დაბრუნდა ამის გამო აქ ახანდებენ. ინციდენტს აქაურების არა ესმის-რა, აქაურებს—ინციდენტისა და არიან ერთს თავის მტკრევაში.

* * * 16 ამ თვისის, ოღვან ქუჩაზე, იზონეს ორის დღის დაბეჭდული მღვდელი ბავშვი და სახეობი ინსტიტუტში გაგზავნეს.

მთავრობის განკარგულებანი

საოსტატო სემინარიისა ჟუის და-მთავრებულია სთავლას მასწავლებელი ალექსი მიქელაძე დასტავებულია აქნასა-დ-ცხასს სამოქალაქო სკოლისა მასწავლებლისა თანაშემწე 1891 წ. 1 ქვეყნის-ადგანს. გადამხანაღ აქნას გარას სა-მართო სამმართველის კასტელანისა მო-სხუე სამონ სოფლიანისა ჰე კანდელა-კი თავისკენ თხოვნისაჰუნ ტელავისას ოლქას სასამართლოს კასტელანისა მო-სხუეღ.

პართული თეატრი ქუთაისში

12 ამ თვისის, როგორც იყო, ჩვენს საზოგადოება ფილისა „სამშობლოს“ ხილვას, იმ დრამისას, რომელიც დღემდე ქართულის სკენის შეგნებას შეადგენს. შევიდოდ წელიწადი, რც ეს პიესა, სხვა-და-სხვა მიზეზის გამო, ქართული სკენაზე არ წარმოუდგენიათ და ამით ჩვენის თეატრის წარმატება დიდი დაბრკოლებად მიეცა. ამიტომაც ადვილად მოსხვედრია, რომ ჩვენს საზოგადოება გულის ძვერით ელაღდებოდა „სამშობლოს“ წარმოდგენას. მართლაც, იმის-და მიუხედავად, რომ ბილეთების ფასი ჩვეულებრივზე ბევრად მე-

დამცრო ჩვენის სახელი მიუღს ლაშქარს გული ატყენია. არცინ სამარეს გაუთხრის, არც ვინ შაურავს კუბოსა. მარტომ იტორის დედამა, ცრემლი წინ დაგვუბოას!
XIX
 იტყვიან, მაღლის მთის ძირსა, ულჩანს, უღაბურს ტყეშია, ლუხუმი იწვა დაქორი, ნატყვიანი სპირს მვერდშია. იქვე მაღალი კლდე იყო, გამოქვაბული შავია, ხავსით მორთული, პირ-ქუმი, მრისხანე სანახავადა. იქა ბუღობდა ვეება მონადირე, მართული ჯაგრითა, ბევრისა ცოდვის მოქმედი პირზე ღორბლების დაყრიითა. ბევრი ჩაენთაქ ტალას მონადირე და მხეცები. იწვა, უღდიდა დავლას თვალბობა დანაცყებდა. გადამთხვალიყვენ იქილამ ნადირნი გულის თრთილითა.

ტი ღირდა, ჩვენს ახალი კოპწია თეატრი სულ ერთიანად გაიქცა მაყულებლებით. გარდა აქაურის არტისტებისა, წარმოდგენაში მონაწილეობას იღებდნენ ტულისიდან მოწყვეულნი არტისტები, ქნი არლანი და ბნნი კ. ყიფიანი, ვ. აბაშიძე და ა. ნენკრიძე.

პიესის შინაარსი, მისი ღირსება-ნაკულევენება იმდენად ცნობილია, რომ ამაზე ლაპარაკს ჩამოვდებამეტი იქნება. ხოლო შეგინწობა, რომ მრავალის ნაკულევენების მიუხედავად, რომელიც ამ პიესას აწმეცავია, როგორც დრამატული წარმოდგენა, იგი მაინც ბევრს რასმე საგულისხმოს ეუბნება მაყურებლის გრძნობა-გონეზას და შოგ ზოგი ისეთი ადგილია, რომელიც მართლა რომ ჩინებულს წარწამობებს შეგნების და რომელიც ასეთის ძალით იზღდაეს მაყურებლებს.

ხმშიაშვილის როლი ასარულა ბნმა კ. მესხმა, ქეთევანის ქნმა ე. მესხისმა, ლეონიძის ბნმა კ. ყიფიანმა და შპისა ბნმა ე. აბაშიძემ.

მკითხველის ყურადღების მივაქცევთ პირველს სამს როლს, რადგანაც ეს სამი როლია მთელის დრამის თვალს და მარგალიტი. ხოლო სანამ ამას შევედგებოდეთ, უნდა მოვიხსენიოთ ზოგიერთი გარემოება, რომელიც პიესის წარმოდგენას ხელს უშლიდა. ერთი ისა, რომ სპარსეთის შაჰს ძალიან ნაკლებად ჰყავდა ჯარი და რაცა ჰყავდა, ისიც ვერ იყო პიესის შესაფერად მორთული და მოკაშული. გარდა ამისა, სკენისა და კულისების სიფიწროც ხელს უშლიდა საქმეს და ამიტომ სულ ბოლომდლოდ სკენამ, სახელოდ გლოვის ზარმა, რომელიც სკენის გაგრედ გაისმის, როცა მამულის საუკეთესო შვილები აღ-ცეცხლში სულს ჰღვედნ და რომელიც ხმშიაშვილი იძიხის ძმეცა, მოვიძაკეთ, მე ვასწავლით, როგორ უნდა მამულისთვის სიკვდილი, უფერული გამოვლი, მაყურებელზე ისე გვიმოქმედა, როგორც იმომქმედებდა სხვაგან, უფრო მოზრდოს სკენაზე. ყოველივე ესე მით უფრო საშუალოა, რომ არტისტებმა თავთავიანთი როლები თითქმის უნაკლებად შეასრულეს.

როგორც ზემოდა ესთქეთ, სამს როლს უნდა ვათხოვოთ ყურადღება. ბნნი კ. ყიფიანი და ე. მესხი ჩვენს

საზოგადოებას წინადაც უნახავს პირველი ლეონიძის როლში და მეორე ხმშიაშვილისა და ამიტომ საბუთი იქნა, რომ ეს ორი ძველი, გამოცდილი არტისტი, რომელთაც ქართველ საზოგადოებასთვის თავიანთი ხელოვნების თანაშაობით მრავალი სიტყვითავე სავსე წუთი მიუნიჭებიათ, ამ დღესაც ჩვეულებრივს ხელოვნებას და ნიქს გამოიჩინდნენ. მართლაც ეს იმედი ტყუილი არ გამოდგა; მიუხედავად იმ სხვა-და-სხვა გვარის დაბრკოლებისა, რომელიც ზემოდა ჩამოვთვალეთ და რომელიც დრამატული წარმოდგენის იგივე თვისება გამოიჩინა თავისის ნიქსა, რაც წინადა შეგინწინავს, როცა დრამატული როლებს ასრულვდა ხოლმე. პირველს მოქმედებაში, საცა ძლიერი დრამატული ადგილები არ მოიპოვებია, ე. მესხი განიჭრულად, მოფიქრებით, საქმის ცოდნით თანაშობდა. იმის თანაში აქ, ცოლად თუ ბევრად, მრთალი ეწვენა საზოგადოებას, ხოლო როცა საქმე მიდგა ძლიერს დრამატულს ადგილებზე, არტისტმა ჩვეულებრივი ძლიერი ნიქი დაგვიანახა. საცა არტისტს გრძნობათა უღრმესი ბრძოლა და აშლილობა უნდა გამოეხატა, ბნნი მესხი უხარია იყო, ნამეტურ ბოლო მოქმედებაში, საცა რწმუნდება, რომ ქეთევანმა ვასცა საქართველო, და ასრულებს ანდერსს ლეონიძისა, თე იგი, საუთარის ხელით ჰკლავს თავის საყვარელს ქეთევანს—გამცემს და დამტყვევს საქართველოსს. საზოგადოება მართლა თვალ-წინ წარმოვსდა კაცი, რომელიც მთელის თავისის ძალით სამგვარი ძლიერი გრძნობა აშლია—უსასწერო სიყვარული მშვენიერის ქალისა, უსახლოვროვე მსუბუქილითი სამშობლოს გამცემისა—იმავე ქალისა და ძლიერი რომელი და დრტინვა იმის გამო, რომ მისი ამხანაგები, რომელთაც ცერთად ცეცხლში სული უნდა დაელო, დალატსა სწამებენ.

ბნმა კ. ყიფიანმა, რომლისთანადაც ქართულ სკენაზე ლეონიძის როლი ვერავის შეუსრულებია, თავიდან ბოლომდე თავისი როლი შესაფერად გაატარა, ისე, როგორც გმირს მოხუცს ლეონიძის შეგნების, რომე-

გადაუბრუნდა გუნება; რა სობრლოლთი იმსკლავის მისი გველური ბუნება! ზედ გადააწვა, მკერდზედა წაწულსა ულოკდა ერთია. თან მკერდს უსცვლებს მხედარსა ცრემლების ჩამოდენითა. აიწულებს ტყენსა და ველსა ოხერიითა რამოდენითა! მთელს ერთს თოვს ასე უვლიდა ადამის ტომის მტერია, ბოროტების ზეგაუშვავ, კეთილი დაუტყვიანა. სამსკლავი თვითონ უზიდავს, ასმევე წყალს ლლის მთისას; ღამ-ღამ ზღაპარს-ი უამბებს ორის ობოლის ძისსა. ამბობენ, შააძლებინა სწულსო ვეხზე დაღვამა. ელრისგებოა ლუხუშსა ლაშარის გარზე შადგამა.

